

Shan Sa, *La joueuse de go*

© Editions Grasset & Fasquelle, 2001
All rights reserved

© 2014 by Editura POLIROM, pentru traducerea
în limba română

Această carte este protejată prin copyright. Reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea prin orice mijloace și sub orice formă, cum ar fi xeroxarea, scanarea, transpunerea în format electronic sau audio, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin rețele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informațiilor, cu scop comercial sau gratuit, precum și alte fapte similare săvârșite fără permisiunea scrisă a deținătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsesc penal și/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

Pe copertă: © Masanobu Okumura (1686-1764), *Kyoto*,
1734, Biblioteca Congresului SUA

www.polirom.ro

Editura POLIROM

Iași, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506
București, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A, sc. 1, et. 1,
sector 4, 040031, O.P. 53, C.P. 15-728

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României:

SA, SHAN

Jucătoarea de go / Shan Sa; trad. din lb. fr.
de Mioara Izverna. – Ed. a 2-a. – Iași: Polirom, 2014

ISBN print: 978-973-46-4294-6

ISBN ePub: 978-973-46-4576-3

ISBN PDF: 978-973-46-4577-0

I. Izverna; Mioara (trad.)

821.581(44)-31=135.1

Printed in ROMANIA

SHAN SA

Jucătoarea de go

Traducere din limba franceză
de Mioara Izverna

POLIROM
2014

În piața din O Mie de Vânturi, jucătorii acoperiți de chiciură seamănă cu niște oameni de zăpadă. Din nasuri și din guri le iese abur alb. Ace de gheață, crescute sub marginea căciulilor, își îndreaptă vârfulurile spre pământ. Cerul e de sidef, soarele roșiatic coboară și iar coboară. Unde se află mormântul soarelui?

Oare când s-a transformat acest spațiu în loc de întâlnire a amatorilor de go? Nu știu. Tablele de joc, gravate pe mesele de granit, după miile de partide au devenit figuri, gânduri, rugăciuni.

Strângând în manșon un fel de sobiță din bronz, bat din picioare ca să mă dezgheț. Adversarul meu e un străin venit direct de la gară. În timp ce lupta se întetește, mă pătrunde o căldură plăcută. Lumina zilei slăbește și pionii se confundă. Deodată, cineva scapără un chibrit. În mâna stângă a adversarului meu apare o lumânare. Ceilalți jucători au plecat. Știu că Mamei îi va veni greu când își va vedea fiica întorcându-se atât de târziu. Noaptea a coborât din cer și s-a stârnit vântul. Ca să apere flacăra, bărbatul o acoperă cu palma mâinii sale înmănușate. Scot din buzunar o sticlută de alcool alb care mă arde pe gât. O pun sub nasul necunoscutului. El

o privește neîncetător. E bărbos și nu-ți dai seama ce vârstă are. O cicatrice lungă începe din vârful sprâncenei și-i traversează ochiul drept, pe care îl ține închis. Se strâmbă și golește sticluța dintr-o sorbitură.

Luna e absentă în noaptea asta, iar vântul geme ca un copil abia născut. Acolo sus, un zeu înfruntă o zeiță, învălmășind stelele.

Bărbatul numără și iar numără pionii. Bătut cu optsprezece puncte, scoate un suspin și îmi întinde lumânarea. Se ridică dându-și la iveală talia de gigant, își adună lucrurile și pleacă fără să se uite în urmă.

Pun pionii în vasele lor de lemn. Îmi scârțâie sub degete. Sunt singură, cu soldații mei, cu orgoliul satisfăcut. Astăzi sărbătoresc a suta mea victorie.

2

Mică de statură, Mama îmi ajunge până la piept. Doliul prelungit purtat după soțul ei i-a uscat trupul. Pălește când îi anunț încorporarea mea în Mancuria.

— Mamă, te rog, e timpul ca fiul tău să-și îndeplinească menirea de soldat.

Fără un cuvânt, Mama se retrage în camera ei. Toată seara, umbra ei îndurerată se profilează pe peretele despărțitor făcut din hârtie albă. Se roagă.

În dimineața aceasta, peste Tokyo a căzut prima zăpadă. În genunchi, cu mâinile întinse pe tatami, mă prosternez în fața altarului străbunilor. Când mă ridic, privirea mea întâlnește portretul venerabilului Tată. Bărbatul îmi surăde. Încăperea e plină de prezența sa. De-aș putea duce o parte din el până în China!

În salon mă așteaptă familia. Așezați pe călcâie, cu picioarele adunate sub ei, toți păstrează o tăcere ceremonioasă. O salut mai întâi pe Mama, ca pe vremea când eram un băiețuș și plecam la școală. Mă așez în genunchi și îi spun: *okasama*¹, plec. Ea îmi răspunde printr-un salut adânc.

1. (În jap.) Termen respectuos pentru „mamă”.

Trag ușa culisantă și pornesc prin grădină. Fără nici un cuvânt, Mama, Fratele cel Mic și Sora cea Mică mă urmează.

Mă întorc și mă înclin până la pământ. Mama plânge. Când, la rândul ei, se apleacă, stofa de culoare închisă a chimonoului ei foșnește. Încep să fug. Ea își pierde calmul și porneste după mine prin zăpadă.

Mă opresc. Se oprește și ea. Temându-se să nu mă arunc în brațele ei, se dă un pas înapoi.

— Manciuria e o țară soră! strigă ea. Din păcate, teroriștii încearcă să strice prietenia celor doi împărați ai noștri. Datoria ta e să veghezi asupra unei păci greu de menținut. Între moarte și lașitate, alege fără să stai pe gânduri moartea!

Îmbarcarea se face pe fundalul fanfarelor. Familiile soldaților se îngrămădesc pe chei ca să ne arunce panglici, flori și urale care au gustul sărat al lacrimilor.

Malul se îndepărtează și odată cu el zgomotul portului. Orizontul se lărgeste, imensitatea ne înghite.

Debarcăm în Coreea, la Pusan. Îngrămădiți într-un tren, mergem spre nord. În ziua a treia, pe înserate, convoiul se oprește. Sărim veseli din tren ca să ne dezmoțim picioarele și să ne ușurăm. Mă piș fluierând. Deasupra capului, pe cer, se rotesc câteva păsări. Deodată aud un strigăt înăbușit. Niște bărbați fug într-o pădure. La vreo zece pași depărtare, Tadayuki, proaspăt absolvent al școlii militare, zace întins pe pământ. Sângele îi țâșnește din gât într-un șuvoi neîntrerupt. Ochii îi rămân deschiși. În tren, revăd tot timpul chipul lui tânăr, deformat de un rictus de uimire.

Să mori este oare la fel de ușor ca atunci când te miri?

Trenul ajunge într-o gară manciuriană la miezul nopții. Pământul, acoperit de chiciură, scânteiază sub lumina felinarelor. În depărtare urlă niște câini.

3

Vărul Lu m-a învățat jocul de go. Aveam patru ani, el – de două ori mai mult.

Lungile ore de meditație petrecute în fața tablei de joc erau un martiriu, dar dorința de a învinge mă ținea nemișcată.

Zece ani mai târziu, Lu era considerat un jucător excepțional. În Capitala cea Nouă¹, talentul lui de jucător de go era atât de cunoscut, încât Împăratul Manciuriei independente² l-a primit la curtea sa. Nu mi-a mulțumit niciodată că l-am condus spre glorie. Sunt umbra lui, taina lui, cel mai bun adversar al lui.

La douăzeci de ani, Lu este deja un om bătrân. Fruntea îi e acoperită de șuvițe albe de păr. Merge cu pași mici, cu mâinile încrucișate, cu spatele încovoiat. Pe bărbie i-au

1. Xinjing, capitala Manciuriei independente, astăzi orașul Changchun.
2. Pu Yi, ultimul împărat chinez. A fost obligat să abdice instaurarea Republicii Democratice Chineze, în 1912. În 1932, cu ajutorul japonezilor, a fugit din Tianjin, unde se afla în domiciliu obligatoriu. Pentru a legaliza ocuparea Chinei de Nord, după 18 septembrie 1931, japonezii l-au instalat pe tronul Manciuriei, a cărei independență au proclamat-o în martie 1932.

apărut primele fire de păr, o bărbuță de centenar.

Acum o săptămână am primit o scrisoare de la el:

„Vin pentru tine, micuța mea verișoară. Am luat hotărârea să-ți vorbesc despre viitorul nostru...”

Restul scrisorii e o mărturisire ilizibilă. Acest văr discret și-a muiat pana în cerneală diluată. Ideogramele, în cursive, evoluează printre filigrane ca niște cocori albi ce zboară prin ceață. Scrisoarea lui interminabilă, indecifrabilă, scrisă pe o lungă foaie de hârtie de orez mă scoate din sărite.

Zăpada care cade din abundență întrerupe antrenamentul. Încercuți de îngheț, de frig și de vânt, ne petrecem zilele în camerele noastre jucând cărți.

Se pare că la țară, în nordul Manciuriei, chinezii nu se spală niciodată și se protejează de frig ungându-se cu grăsime de pește. La cazarină, în urma protestelor noastre, s-a ridicat o baracă pentru baie în fața căreia soldați și ofițeri stau la coadă.

În interiorul cabanei întunecate de aburi, pe pereți se prelinge apă. Pe sobă, zăpada fierbe furioasă într-o oală uriașă. Fiecare își ia porția într-o căldare crăpată.

Mă dezbrac și mă spăl cu un șervet muiat în lichidul turbure. Nu departe de mine, s-a format un cerc. În timp ce își freacă unii altora spinările, ofițerii comentează știrile zilei. Apropiindu-mă, îl recunosc pe cel care tocmai a luat cuvântul: e căpitanul Mori, unul dintre veteranii care au luptat pentru Manciuria independentă.

Ziarul de dimineață¹ anunță că Zhang Xueliang l-a luat ostatic pe Chiang Kai-shek,

1. La 12 decembrie 1936, Zhang Xueliang îl ia ostatic pe Chiang Kai-shek. Îl eliberează la 26 decembrie

în orașul Xian, unde el și armata sa, alungați¹, s-au refugiat în urmă cu șase ani. În schimbul libertății sale, el cere de la generalisim ca partidul democratic chinez să se reconcilieze cu partidul comunist pentru recucerirea Manciuriei.

— Zhang Xueliang e-un fiu nedemn² și-un fustangiu, îl ia în zeflema căpitanul Mori. A doua zi după 18 septembrie 1931, când armata noastră a încercuit orașul Shenyang, unde era cartierul lui general, dezmațatul a fugit fără măcar să încerce să reziste. Iar Chiang Kai-shek este un mincinos de meserie. Nu-și va ține promisiunea. Îi va îmbrățișa pe comuniști ca să-i poată strânge de gât mai bine.

— Nici o armată chineză nu ne poate înfrânge, afirmă un ofițer în timp ce ordonanța lui îl freacă energic pe spate. Războiul civil a distrus China. Într-o zi, îi vom anexa tot teritoriul, așa cum am făcut cu Coreea³. Veți vedea, armata noastră va coborî de-a lungul căii ferate care leagă nordul de sudul Chinei. În trei zile vom lua Pekinul, după șase zile,

și îl însoțește la Nankin, unde se află sediul partidului democratic popular chinez (*Kuomintang*). La coborârea din avion, Chiang rupe acordul încheiat și îl încarcerează pe Zhang pentru cincizeci de ani.

1. La 18 septembrie 1931, armata japoneză înfrânge trupele lui Zhang Xueliang și ia controlul asupra Manciuriei.
2. Zhang Zuolin (1873-1928), tatăl lui Zhang Xueliang, șef al unei facțiuni militare.
3. În perioada 1905-1910, Japonia a reușit să respingă forțele armate ruse și chineze din Coreea, apoi a colonizat peninsula impunându-și limba și practicând o politică de asimilație culturală.

vom face paradă pe străzile Nankinului, opt zile mai târziu vom înnopta la Hong Kong, care ne va deschide poarta Asiei de Sud-Est.

Pălăvrăgeala lor confirmă zvonurile care circulă deja în Japonia în sânul infanteriei noastre. În ciuda reticenței guvernului nostru, cucerirea Chinei devine cu fiecare zi ce trece tot mai inevitabilă.

În seara asta adorm destins și fericit că sunt curat.

Fâșăitul pânzeturilor mă trezește din somn. Sunt culcat în camera mea și, în încăperea vecină, Tata stă pe scaun, înfășurat în *yukata* sa de bumbac albastru-închis. Mama merge. Partea de jos a chimonoului ei gri-violet se deschide și se închide lăsând să se vadă chimonoul roz-pal de dedesubt. Are chipul unei de femei tinere. În jurul ochilor ei migdalati nu-i nici un rid. Mama răspândește un miros de primăvară. E parfumul pe care Tata l-a adus de la Paris!

Deodată, îmi amintesc că după moartea Tatei ea nu s-a mai atins de sticluta aceea de parfum.

Visul meu dispare, rămân numai durerea și nostalgia.

Vărul Lu se apleacă. Imită înfățișarea unui om blazat. Pe fața lui numai piele și os, pupilele-i de o profunzime neliniștitoare mă urmăresc. Când îl întreb, fixându-l:

— Ce-i cu tine, vere Lu?

El tace.

Îl invit să joace o partidă de go. Pălește și se răsucește pe scaun. Pionii lui îi trădează instabilitatea dispoziției. Pe tabla de joc, terenul pe care îl ocupă este sau prea mic, sau prea mare. Geniul lui se reduce la figuri ciudate și ineficace. Ghicesc că a mai citit unele tratate vechi de go, furnizate de vecinul său anticarul, un șarlatan de primă mână. Mă întreb chiar dacă, tot citind astfel de manuscrise cărora li se atribuie origini divine și care sunt pline de mistere taoiste și de anecdote tragice, vărul meu nu va sfârși ca acei jucători de altădată care și-au pierdut mințile.

— Vere, îi spun când, în loc să se gândească la pionii lui, el visează cu ochii la părul meu împletit, ai devenit ciudat. De ce?

Lu se înroșește brusc, ca și cum i-aș fi ghicit taina. Tușește și ia aerul unui bătrân ramolit. Pierzându-mi răbdarea, îl iau peste picior:

— Ce-ai descoperit în cărțile tale, vere? Nemuirea, cumva? Semeni din ce în ce mai

mult cu alchimistii ăia cu voce tremurată, care cunosc secretul cinabrului purpuriu.

El nu mă ascultă. Își ia privirea de la mine și și-o fixează pe ultima sa scrisoare, pe care am lăsat-o pe masă.

De când sosise, băiatul aștepta răspunsul la întrebările lui ilizibile. Eram hotărâtă să nu aduc vorba de asta.

Se întoarce în capitală bolnav de gripă și trist. Îl însoțesc la gară. Când văd trenul îndepărtându-se într-un vârtej de zăpadă, simt o ciudată ușurare.

În sfârșit, prima mea misiune!

Detășamentul nostru a primit ordinul să urmărească o bandă teroristă care ne sfidează autoritatea pe pământul manciurian. Deghizați în soldați japonezi, membrii ei au atacat un depozit militar ca să pună stăpânire pe arme și muniții.

Timp de patru zile mergem de-a lungul unui râu înghețat. Vântul ne îngreuiază înaintarea. Zăpada căzută îmi înlănțuie genunchii. În ciuda mantalei mele noi, frigul, mai tăios decât o sabie, mă pătrunde. Nu-mi mai simt nici picioarele, nici mâinile. Mersul mă golește de orice gând. Împovărat ca un bou, cu capul înfundat în gulerul uniformei, nutresc speranța de-a mă încălzi lângă un foc de tabără.

La poalele unei coline, se aud gloanțe șuierând. În fața mea, mai mulți soldați se prăbuesc, ca trăsniți. Mă arunc la pământ. Suntem prinși în cursă! Aflat pe înălțime, dușmanul ne mitraliază fără ca noi să putem riposta. O durere ascuțită îmi chinuie pânțele. Sunt rănit! Mor. Mă pipăi cu o mână. Nici o rană: simplă crampă provocată de frică. Descoperirea asta mă umple de rușine. Ridic capul și mă șterg de zăpada ce mi se lipește de ochi: soldații noștri experimentați au dat năvală spre